

TIBBIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA SIMULYATSION O'QITISHNING O'RNI

Xalikberdiyeva Nigora Sabirjanovna

Bekobod Abu Ali ibn Sino nomidagi j.s.t. yetakchi o'qituvchisi

Annotatsiya: *simulyatsion o'qitish tibbiy ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu metod, talabalarga haqiqiy klinik vaziyatlarni xavfsiz va nazoratli muhitda amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini beradi. Simulyatsiya jarayonida talabalarga nazariy bilimlarini amaliyotga tadbiiq etish, muammolarni hal etish, va bemorlar bilan samarali muloqot qilish ko'nikmalari o'rgatiladi.*

Kalit so'zlar: *simulyatsion o'qitish, tibbiy ta'lim, o'z-o'zini baholash, klinik vaziyatlar, ta'lim metodologiyasi, amaliy ko'nikmalar, klinik vaziyatlar.*

Bugungi kunda insonlar salomatligini saqlash borasida faol, foydali ishlarni amalga oshirish, xalqimizning tibbiy madaniyatini yuksaltirish eng muhim dolzarb masaladir. Tibbiyot ilm-faniga ham moddiy, ham ma'naviy e'tiborni kuchaytirish, fundamental va ilmiy- innovatsion tadqiqotlar natijalarini hayotga joriy etish orqali jamiyatda tibbiy madaniyatning yuksalishiga erishiladi. Natijada bu zamonaviy milliy tibbiyot ravnaqining ta'minlanishiga ijobiy ta'sir etadi. Ma'lumki, tibbiy madaniyat jamiyat kelajagining mustahkam poydevoridir. Bu borada avvalo, yoshlarning tibbiy madaniyatga ega bo'lish zaruriyatini anglashi va unga qat'iyat, o'ziga ishonch va mas'uliyat bilan yondashib, tibbiy bilimlarni o'zlashtirishga jiddiy e'tibor berishi, tibbiy faoliyatning nazariyasi va amaliyoti bilan chuqurroq tanishishi, bilimlarni hayot va amaliyot bilan bog'lay olishi zarur. Hozirgi kunda respublikamiz tibbiyot ta'limi oldida bir qator muammolar turibdi talabalar sonining ortib borishi, ularning o'qitish uslubiga bo'lgan talablarining o'zgarishi va nazariya hamda klinik amaliyot o'rtasidagi bo'shliqni kamaytirish zarurati shular jumlasidandir. Bundan tashqari, bemorlarning xavfsizligi, axloqiy muammolar, sog'liqni saqlash xodimlari mas'uliyatining ortib borishi, talab qilinadigan kasbiy malakalarning yuqori darajasi, muolaja va usullarning tezkor rivojlanishiga e'tibor kuchaymoqda. Bularning barchasi mavjud o'quv vositalaridan foydalangan holda o'quv dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirishni talab qiladi. Bugungi kunda tibbiyot sohasida yuqori malakali mutaxassislarning keskin tanqisligi his qilinmoqda. Shu sababli, oliy tibbiy ta'lim sohasidagi asosiy yo'nalishlardan biri, nazariy bilimlarning tegishli darajasini saqlab qolgan holda, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashning amaliy yo'nalishini sezilarli darajada kuchaytirish zarurati ekanligi tabiiydir. Innovatsion ta'lim texnologiyalarining o'quv jarayoniga joriy etilishi O'zbekiston Respublikasida sog'liqni saqlashning raqobatbardoshligini oshirishga qodir yuqori malakali mutaxassislarga bo'lgan talabni belgilaydi. Hammaga ma'lumki, talabalar amaliyot o'tadigan va shifokorlar malakasini oshiradigan dunyodagi ko'plab tibbiyot universitetlari va yetakchi klinikalarida simulyatsion uskunalari va texnik xarakteristikalarini xaqiqiy bemorga maksimal ravishda

yaqinlashtirilgan robotpatsientlar o'rnatilgan. Ularda talabalar bilim darajasini baholash va barcha yo'nalishlardagi shifokorlarni akkreditatsiya qilish tizimi joriy qilingan. Simulyatorlar yordamida amaliy ko'nikmalarni avtomatizm darajasiga etkazish, bemorlarning salomatligiga zarar yetkazmaslikka erishish mumkin. Simulyatsiya - bu real jarayonning bajarilishi yoki tizimning ma'lum vaqt davomida ishlashiga taqlid qilishdir. Simulyatsiya ko'plab sharoitlarda, masalan, ishlashni optimallashtirish texnologiyasini simulyatsiya qilish, xavfsizlikni loyihalash, sinovdan o'tkazish, o'qitish, ta'lim va video o'yinlarda qo'llaniladi. Tibbiy mutaxassislarni nazariy va klinik tayyorlash jarayonida shaxslararo muloqat, klinik fikr yuritish va rejalashtirish kabi ko'nikmalaridan xam foydalaniladi. Texnik-psixomotor ko'nikmalarni va shaxslararo muloqat qobiliyatlarini o'zlashtirish va takomillashtirish uchun doimiy ravishda mashq qilish va simulyatsiya zarur, bu talabalarga ushbu ko'nikmalarni bajarish texnikasini avtomatizm darajasiga etkazishga imkon beradi. Tibbiy ta'limda simulyatsiya texnikasi va usullaridan foydalanish tibbiyotda simulyatsion o'qitish (TSO') deb nomlanadi. Simulyatsiya markazlari (SM) yoki Klinik mahorat laboratoriyalari (KML) - bu tibbiyot talabalari (institutlarda) yoki tibbiyot mutaxassislari (diplomdan keyingi ta'lim) uchun o'quv markazi bo'lib, bu erda ko'nikmalar va manipulyatsiyalarni o'rganish uchun xavfsiz va himoyalangan muhit tashkil qilinadi. Bugungi kunga qadar butun dunyoda tibbiyotda innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llash bo'yicha etarli tajriba to'plangan. Virtual sharoitda egallangan ko'nikmalar haqiqiy klinik sharoitga muvaffaqiyatli tadbiiq qilinmoqda. AQSH, Germaniya, Buyuk Britaniya, Yaponiya, Koreya va boshqa rivojlangan mamlakatlarda shunday markazlarning tashkil etilganligi tufayli amaliy ko'nikmalarni va tibbiy muolajalarni bajarishni avtomatizm darajasiga etkazishga muvaffaq bo'lindi. Simulyatsion o'qitish markazidan tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalari (masalan, anatomiya, fiziologik funksiyalarni o'rganish, tibbiy ko'rik usullari bilan tanishishda), rezidentlar (masalan, manipulyatsiya va texnikani bajarish ko'nikmalarini egallash va takomillashtirish uchun), amaliy imtihonlarga tayyorgarlik jarayonida, malaka oshirish kurslarida, sertifikatlashtirish imtihonlarida va hokazo, shifokorlar yoki hamshiralarni doimiy o'qitish (masalan, amaliy ko'nikmalarni egallash, jamoada ishlashni takomillashtirish) yoki xodimni ishga qabul qilishdan oldin uning malakasini sinab ko'rishda foydalanish mumkin. Toshkent tibbiyot akademiyasi mamlakatimizdagi boshqa tibbiyot oliy o'quv yurtlari singari simulyatsion ta'lim bo'yicha endi birinchi qadamlarni qo'ymoqda. Ushbu tizimni yanada takomillashtirishimiz va rivojlantirishimiz lozim. Bizning fikrimizcha, talabalarning amaliy mashg'ulotlari sifatini oshirish jarayonida simulyatsion mashg'ulotlarning samaradorligini baholash uchun quyidagi o'zaro bog'liq ko'rsatkichlarni inobatga olish kerak:

- o'qitishning xamma uchun qulayligi va individualizatsiyasi;
- kadrlar tayyorlash dasturlari va mazmunining sog'liqni saqlash tizimi ehtiyojlari va tendentsiyalariga muvofiqligi;

- o'quv jarayonini moddiy-texnik jihozlanish darajasi. Doimiy ravishda yangilab turish va yangi jihozlar bilan boyitish talab qilinadi;

- fanlarni o'qitishda fanlararo integratsiya va bog'liqlikni amalga oshirish. Bugungi kunda kafedralar talabalarni alohida tayyorlashiga yo'l qo'ymaslik kerak, albatta kafedralar orasida xam integratsiya zarur;

- o'quv jarayonini metodik ta'minlash sifati. Bizning dasturlarimiz va barcha hujjatlarimiz xalqaro standartlarga muvofiq bo'lishi kerak;

- nazorat va baholash faoliyati natijalarini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Baholash ob'ektiv bo'lishi, bunda talabalarning o'zi o'ziga qo'ygan bahosini e'tiborga olish lozim. Talabanning o'ziga bergan bahosi o'qituvchining bahosiga to'g'ri kelgandagina, biz ob'ektivlik haqida gaplashishimiz mumkin. Ammo shu bilan birga, yuz foiz ob'ektivlikka faqat inson omilini kamaytirish evazigagina erisha olamiz. Simulyatsion markazlarni yaratish va u erda talabalarning o'quv dasturiga muvofiq, tibbiy yordam ko'rsatish amaliy ko'nikmalarini mashq qilishlari, masalan, tez yordam mashinasida bemorga birinchi yordam ko'rsatish, murakkab jarrohlik operatsiyalari, akusherlik, stomatologiya, ultratovush diagnostikasi va boshqalar bo'yicha ko'nikmalarini o'zlashtirishlari uchun sharoit yaratish. Simulyatorlar o'quv jarayonining deyarli barcha yo'nalishlarini qamrab olishi mumkin. Simulyatsion o'qitish talabalarga nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, tibbiyotda muhimdir, chunki nazariy bilimlar amaliy ko'nikmalar bilan birgalikda rivojlanishi kerak. Simulyatsiya jarayonida talabalar xato qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu xatolarni tahlil qilish va ulardan o'rganish jarayoni, haqiqiy bemorlar bilan ishlashdan oldin xavfsiz muhitda tajriba o'tkazishga imkon beradi. Tibbiyot sohasida ishlash ko'pincha stressli vaziyatlarga olib keladi. Simulyatsiya orqali talabalar stressli vaziyatlarga tayyorlanish va ularni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishi mumkin.

Simulyatsion o'qitish bemorlar bilan muloqot qilish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi. Talabalar turli xil bemorlar bilan muloqot qilishni amaliy ravishda o'rganadilar, bu esa ularning empatiya va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantiradi. Simulyatsiya muhitida turli kasblardan kelgan talabalar birgalikda ishlashlari mumkin. Bu interprofessional ta'limni rivojlantiradi va jamoaviy ish ko'nikmalarini oshiradi.

Simulyatsion o'qitish tibbiy ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bu usul talabalar uchun amaliy tajriba olish, xato qilishdan o'rganish, stressni boshqarish va bemorlar bilan samarali muloqot qilish imkoniyatlarini yaratadi. Tibbiyot sohasidagi mutaxassislar uchun yuqori sifatli ta'lim berish, ularning professionalligi va bemorlar sog'lig'i uchun juda muhimdir. Shuning uchun simulyatsion o'qitishni joriy etish va rivojlantirish tibbiy ta'lim tizimining kelajagi uchun zaruri choradir.

FOYDALANILGAN ADABIYOT VA HAVOLALAR:

1. Аниськин В.Н., Бусыгина А.Л. Развитие коммуникативного интегративного компонента профессиональной компетентности пре-подавателя вуза в условиях холистичной информационно-образова-тельной среды // Балтийский гуманитарный журнал. 2017.

2. Бекоева М.И. Безопасная образовательная среда как фактор успешной познавательной деятельности студентов //Балтийский гуманитарный журнал. 2017.
3. TIBBIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING SAMARALI YO'LLARI HAQIDA Atabayeva Ozoda Faxriddinova.
4. Тишков Д.С. Симуляционное обучение как эффективный метод практической подготовки // Karelian Scientific Journal. 2020.
5. Туйчиев Л.Н., Халматова Б.Т. Роль симуляционного образования в подготовке врачей общей практики //Вестник Ташкентской медицинской академии -2018.
6. <https://tibbiyotnoma.uz/2024/01/29/tibbiy-talim-sifatini-oshirishda-innovatsion-goyalarning-orni/>

